

Ženski vestnik.

Zensko gibanje v pretečenem letu. V Severni Ameriki ženske že več let zahtevajo enake politične pravice z moškimi. V ta namen se prirejujejo veliki ženski shodi in obhodi. Glasovita gledališka igralka in pevka Nordika podpira v državi Illinois žensko gibanje s tem, da na korist ženske blaginje prireja koncerte in raz avtomobil govori po shodih. V mestu Oregon se je vršilo veliko zborovanje za ravnopravnost žensk pri volitvah. Najpoprej je govorila 84letna doktorica Marija Thomson in za njo 97letna gospa Mathieu. Obe sta svoje poslušalke navduševale za boj za politično enakopravnost žensk z moškimi.

Boj za volilno pravico žensk se ne bojuje samo na Angleškem in v Ameriki, ampak tudi drugod. Na Italijanskem se je od državne zbornice izbrana komisija izjavila za to, da se da tudi ženam jako omejena volilna pravica v občinah. — Na Češkem je deželnozborski odsek, ki se je posvetoval o preosnovi deželnega volilnega reda, soglasno sklenil, da se ženam v volilnih razredih veleposestva, mest in kmečkih občin pusti volilna pravica v dosežanem obsegu; razširi se le v toliko, da dobi volilno pravico tudi ženstvo v Pragi in Liberecu in da morajo ženske voliti osebno. Dne 12. junija 1912 je bila prva ženska pisateljica Božena Vik-Kunetička izvoljena v češki deželni zbor. — Na Finskem imajo ženske že 5 let zakonodajno pravo in dalje nego 25 let imajo občinsko volilno pravico. Mnogo žen sedi v občinskih zastopih in v finski poslanski zbornici je zdaj 21 ženskih poslancev. — Pri občinskih volitvah v Kopenhagenu na Danskem je bilo izvoljenih 8 žen in 34 moških.

V Novem Jorku je nedavno uprizorilo veliko ženski slavnost, da se proslavi zmaga kitajskih žen, ki so dosegle, da smejo z moškimi vred voliti za drž. zbor kitajske ljudovlade. Gospa Leo Tinn je govorila o javnih dolžnostih kitajskih žen, gospa Jip Tykond pa je govorila o ženski vzgoji. Priredil se je slavnostni obhod za proslavo ženske volilne pravice, katerega se je udeležilo 40.000 kitajskih žen z zastavo, na kateri je bil napis: „Me prihajamo iz dežele ženske volilne pravice“.

Nizozemski kraljici se je pred kratkim izročila prošnja, v kateri se prosi za politično enakopravnost vseh polnoletnih mož in žen na Nizozemskem. Prošnja je podpisalo 27.421 mož in 9397 žen.

Na Rusko-Poljskem obstoji posebno društvo (liga), ki zahteva za ženske državljanske pravice. To društvo je povzročilo močno gibanje z zahtevo, da se pokvarjene in nezdružene otroke, mlade kaznjence in slaboglasna dekleta spravijo v posebna zavetišča. Ruska vlada je poslala v tozadevno žensko komisijo svojega zastopnika.

V Južni Afriki sta dve veliki stranki Angležev in Burov glede vprašanja ženske volilne pravice razcepjeni. V ministrstvu so tri petine v opoziciji, v drž. zbornici pa dve petini članov za to, da se podeli ženskam obširna volilna pravica. Pripravlja se že celo tozadevna postavna predloga.

Soc. demokratsko žensko gibanje na Nemškem se vedno bolj razširja. V poročilu predsedstva socialne demokracije na Nemškem, ki je izšlo pred nekaj tedni, se omenja velika pozornost na organizatorično in agitatorično delo socialno-demokratskih „sodruginj“. Poje se jim velik slavošpev, ker je baje velika zasluga soc. demokratin, da je njih stranka pri zadnjih volitvah dosegla tako sijajen uspeh. Pod uplivom volilnega gibanja in agitacije se je zelo pomnožilo število ženskih članov v socialno-demokratskem političnem društvu. Leta 1911 je bilo 107.693 ženskih članov, a leta 1912 je njih število znašalo že 130.370, se je torej pomnožilo za 21%. Skoro enako se je pomnožilo število članov v socialno-demokratskih ženskih strokovnih organizacijah. Njih število je znašalo leta 1912 191.332 proti 161.612 v letu 1911. Pomnožilo se je torej za več kot 18%.

Ženska volilna pravica na Angleškem. V Angleški državni zbornici se sedaj razpravlja predloga o volilni preosnovi. Veliko zanimanje vzbuja vprašanje o ženski volilni pravici. Tisti poslanci, ki zagovarjajo volilno pravico žensk, hočejo zastaviti vse svoje sile, da se ta želja angleških žensk uresniči. Državni tajnik Grey sam je stavil dodatni predlog, naj se v novi volilni predlogi črta pri volilnih beseda „moški“. Vendar ni gotovo, če bo ta predlog sprejet. Če pa se tudi sprejme Greyov dodatni predlog v zbornici in se s tem pri nosilnih volilnih pravice črta beseda „moški“, bo nastalo napeto razmerje. Vlada, posebno pa ministrski predsednik Asquith, ki je odločen nasprotnik ženske volilne pravice, bi prišla v zadrego. Če bo zbornica tudi sprejela določbo, da se podeli ženskam volilna pravica, se poslanci najbrž ne bodo lahko zadržali, v kakih meri bi se ugodila zahteva angleških žen. Pri glasovanju pridejo posebno v poštev Irci, ki so sicer proti ženski volilni pravici, pa se bodo morali odtegniti glasovanju. — Dne 23. januarja je došlo v London odposlanstvo delavk iz raznih delov Angleške. Odposlanstvo sta sprejela finančni minister Lloyd Georges in državni tajnik Grey. Te odposlanke so prosile oba državnika, naj delujeta na to, da dobe Angležinje zaželeno volilno pravico. Minister Georges je obljubil, da bo glasoval za Greyev predlog.

Liberalci proti krščanskemu zakonu. Kakor je „Slovenski Gospodar“ že poročal, je v seji avstrijske gosposke zbornice dne 19. decembra 1912 liberalni nemški veleposlanec dr. Grabmaier očitno povedal, da so liberalci za to, da se za vse državljane sklepe

obvezen necerkven zakon, in da se za vse tudi določi, da se zakon pod gotovimi pogoji lahko razruši, to se pravi: Par, ki hoče skleniti zakon, bi moral iti po taki postavi pred gosposko. Se-le potem bi smel, ako bi hotel, iti tudi v cerkev h poroki. Pred gosposko bi se zakon mogel zopet razdružiti, in od razdruženega para bi potem on in ona lahko sklenila vsak za-se drug zakon. Ko bi se to zgodilo, bi seveda morali vzeti župnikom pravico pisati za državo poročne, krstne in mrliške knjige. Za državo veljavne poročne, krstne, mrliške, samske liste in razna potrdila o življenju bi pisali potem samo uradniki, katerih število bi se znatno pomnožilo. Najhujše gorje in najbolj žalostne posledice pa bi tak svobodni, liberalni zakon prizadjal ženi in družini. Brezvestni mož bi smel zapustiti svobodno ubogo ženo in tropo lačnih otrok in si vzeti drugo žensko. Sreča tisočih družin bi bila uničena, če se obistini ta liberalna zahteva. K sreči pa se nahajajo v naši gosposki in državni zbornici katoliški možje, ki ne bodo pripustili, da bi se kršč. zakon po mnenju liberalcev potlačil v blato. Vendar je treba v tem oziru biti vedno na braniku. Gre se za veliko reč, gre se za temelj, ki sloni na njem blagor naših družin in s tem časna in večna sreča našega naroda. Slovenski liberalci silno radi vpijejo, da ni pri volitvah nobene nevarnosti za vero. Gorje, če bi ljudstvo temu verjelo! Prve volitve, ki bi pri njih liberalci zmagali, bi prinesle civilni (svobodni) zakon z vsemi njegovimi strašnimi posledicami. Nikdar ne smemo tega pozabiti in s tistim navdušenjem, s katerim je naše ljudstvo pri dosežanji volitvah zaprlo liberalcem pot v državno zbornico, morajo naši možje vedno v boj, kadar bo treba. Ravno ob času raznih volitev pa lahko izvršujejo tudi žene in mladenke zelo važno nalogo, namreč pri agitaciji. Žene, mladenke, zavedajte se svoje moči in delujte vselej za našo stran, ki tako uspešno podira liberalne naklepe.

Sestre-usmiljenke kličejo nazaj. V občinsko bolnišnico v Lugano v Švici so zopet vpeljali sestre-usmiljenke. Tudi na Švicarskem se nahajajo malenkostni in praznoverni duhovi svobode, kateri vidijo različne strahove, če se kje pokaže usmiljenka. V kantonu Tesin, kjer sta svobodomiselnost in brezdomovinstvo, to je liberalci in socialna demokracija, združeni, imajo nune posebno na piki. Zakaj? Ker v imenu vere izvršujejo dobra dela in s tem tudi pomagajo, da ima vera med ljudstvom večjo moč in vpliv. Svobodomiselnost, demokratski mestni svet je vrigel pred nekaj leti sestre, ki so stregle bolnikom, iz občinske bolnišnice. A nastal je velik nered, vse je bilo v bolnišnici navskriž. In nazadnje je zmogovito ljudsko mnenje zopet napravilo red s tem, da so se morale sestre-usmiljenke zopet vrniti. In te so se zopet mirno lotile svojega dela v korist bližnjemu. Kdo je bil tukaj osramočen? Gotovo liberalci in socialni demokratje, ki sovražijo redovnice.

1.850.000 ločenih zakonov v Severni Ameriki. Pred nekaj dnevi je v Novem Jorku v Združenih državah zborovala posebna komisija, ki bi naj sestavila za vse pokrajine Združenih držav postavno predlogo za ločitev zakona. Komisiji je bilo predloženo obilo gradiva in seznamov, iz katerih je razvidno, da se je v zadnjih 40 letih v Severni Ameriki razušilo nič manj nego 1.850.000 zakonov. 5 milijonov oseb, mož in otrok je bilo prizadetih pri teh ločitvah. Lansko leto se je v Združenih državah ločilo 100.000 zakonov, kar je odločilo usodo 70.000 otrok. Komisija, ki se je sestala v Novem Jorku, namerava sprejeti ostrejša določila proti lahkomišelnim zakonskim razdružitvam, ker pomenijo razporeke po mnenju večine članov komisije veliko družabno zlo. V tej komisiji sedijo možje, katerim se ne more očitati, da bi ne bili svobodomiselnost ali napredni. Naši avstrijski in tudi trapaisti slovenski liberalci ter socialni demokratje pa hočejo to, kar že v svobodni Ameriki začenjajo zametovati, v Avstriji postavno vpeljati.

Nasilni svobodomiselnost. V Monakovem se je vršil lansko leto svobodomiselnost. Nekoga dne je hotela usmiljena sestra, ki se je začasno mudila v hiši Kat. rokodelskega društva, iti k zdravniku. Med potem je prišla mimo dvorane, iz koje je šlo več skupin žensk in moških, ki so prisostvovali svobodomiselnosti. Usmiljenka je šla, nič hudega sluteč, v mali razdalji za gručo nekaterih gospodov; naenkrat se je obrnil proti njej mlad mož jetičnega obraza in stopil pred njo. Sestra je spoznala njegov hudoben namen in se mu je hotela izogniti. A ta „svobodomiselnost“ je stopil k njej, jo prijel za prsa, zgrabil za njen rožni venec in križ, z drugo roko pa grozeče dvignil dežnik in zakričal: „Glejte, da se poberete od tod, sicer dobite zausnico!“ — Ali se njena tako vedenje s toliko hvalisanim svobodomiselnostvom? Takšno je svobodomiselnost pri vseh narodih. Na slišen način so tudi slovenski svobodomiselnost pri volitvah v Ljubljani pokazali svoje „svobodomiselnost“ s sramotjenjem slovenskih redovnic.

Prepirni dan zakonov. Amerikanska gospa Frank Leslie objavlja v nekem ameriškem listu naslednji predlog: Da se stalno ohrani mir v zakonu, po njenem mnenju ni nič boljšega za zakonce, kot če se enkrat v mesecu pošteno kregajo. Mali vsakdanji spori, ki ogrenijo obema zakoncema življenje in nimajo nobenega uspeha, naj se izločijo. Mož kakor žena bi naj mesto teh vsakdanjih prepircov skrbno vodila knjigo napak in očitkov in bi naj drug drugemu tak določen dan odločno predbacivala stornje napake in grehe. Gospa Leslie, ki ima že najbrž glede tega knjigovodstva dobre izkušnje, po daje tudi nek vzgled, kako se naj taka knjiga vodi, da se ljudje počijo, katere grehe svojega zakonskega „nasprotnika“ si naj v njo zabeležijo. No, posebno nova ta ameri-

ška naprava ni; so namreč zakoni, katerih sporni dnevi se v gotovih časih redno vračajo, pri nekaterih celo večkrat na teden.

Sola za štedenje. V Parizu nameravajo v kratkem ustanoviti solo za štedenje, da bi se v njej vzgojila mlada dekleta za dobre gospodinje. Učni ali šolski načrt je zelo dober in bi bilo kaj takega tudi za druge kraje zelo priporočljivo. Izborne učiteljice in učitelji bodo poučevali učenke o vrednosti denarja, da se pripravijo mlada dekleta za gospodinjstvo poklic. V tej soli bi se naj naučila dekleta vseh potrebnih reči, ki se tičejo gospodinjstva. Sola za štedenje bi naj tudi vplivala na ženstvo, da se bo vedelo isto držati pri nakupovanju pravega reda. Se vedno se dogaja, da marsikatera gospodinja ali dekle kupi stvari, ki ji jih ne potrebuje, ampak kupi jih, ker se ji zdijo po ceni. Sola za štedenje pa hoče pokazati, da nosi vsaki vinar obresti. Baje se je za vstop v to solo oglasilo že večje število žen in mladenk. Pa ne samo ženske, tudi častno število moških se je vpisalo, da se udeležijo tečaja. Na ta način hočejo doseči možje natančni vpogled v vodstvo gospodinjstva, da ne bodo potem po nedolžnem obsojali gospodinje, češ, da zahtevajo preveč denarja za domače gospodinjstvo.

Črnogorke. Najslabše se med balkanskimi žensstvom godi Črnogorki. Razmere so iz Črnogorec ustvarile junaka po poklicu, ki nima nobenega zmisla za nobeno drugo delo kakor za boj s Turkom. Temu zadajati vsakojake rane in mu jemati blago in denar, ki ga je seveda Turak oropal ali izžl iz krščanske raje — to je bil cilj in naloga Črnogorčevega življenja. Na ta način je preživljal sebe in družino — časih boljše, časih slabše, kakor je pač napela sreča junaka. Vsako drugo delo se mu zdi poniževalno in mu mrzi. Od tod tudi pač njegova mrzkost nasproti ženi, ki so ji nujno pripadla vsa, recimo nejunaška dela, doma in na polju, ako smemo revne krpe zemlje v Črni gori, ki so sposobne za obdelovanje, tako imenovati. Kako se je godilo Črnogorki do današnjega dne, nam živo slika naslednje pismo iz Cetinja:

„Kadar se je Črnogorec rodila hči, ni šel na hrib nad hišo in s streljanjem iz pušk oznanjal svetu svoje veselje, kakor je to storil takrat, kadar se mu je rodil sin. Kadar mu je zaplakala deklica v hiši, odšel je čemer in otožen iz hiše, sedel je v kavarno, a ni plačal prijateljem za pijačo. Ti pa so takoj vedeli, da ga je zadela nesreča, da se mu je rodila hči. Tako je prišla črnogorska žena na svet in ponižanje in zapostavljanje ji je bilo sojeno za celo življenje.

Kadar so vsi domači sedeli okrog ognjišča in poslušali pripovedovanje o bojih in pesmi o junakih, sedela je tudi ona kot otrok zadaj, za svojimi brati, skupaj z materjo. Brata njenega je jemal oče v naročje in govoril z njim, peljal ga s seboj na planino, donašal mu darov in znamenj ljubezni, njej pa ne. Zgodilo se je pač, da je oče tudi njej kaj prinesel, a to je bilo redko, redkokdaj. Takrat je dobil oče gotovo kak velik plen in je sijajno premagal Turka.

Kadar je bilo dekle za možitev, dali so jo za ženo onemu, kateremu so jo hoteli, nje pa niso vprašali. In ko je stopila v dom svojega „gospodarja“, kakor je nazivala svojega moža, vedela je, da bo njegova služabnica, ki bo njemu in njegovim gostom umivala noge. Ona ni smela imeti občutkov, pa še takrat, kadar se ji je mož odpravljal v boj, ni smela zajokati, čeprav ji je pokalo srce. Saj je vedela, da če le zahteva, da jo bo mož ozmerjal, kajti prazna vera je bila, da bo imel slabo srečo v boju, če mu žena ob odhodu zaplaka. Morala je svoje občutke v življenju zamoriti, morala je biti junakinja, da si je priborila v svetu, v društvu, vsaj nekakšno stališče. Toda njenih junakskih činov, čeprav so bili večkrat veliki, svet ni nikdar primerno priznal. Če je zgrabila za puško, ako je odsekala nekoliko turških glav, storila čudeže junaštva, vse to se skoroda niti omenjalo ni, vse to je izgubilo svojo vrednost samo zategadelj, ker je to storila žena.

Njena naloga je bila ogromna, a priznanja nobenega. Kadar je ostala sama pri praznem ognjišču, je bila ona, ki je ohranila hišo, je bila ona, ki je po smrti moža vzgojila njegove otroke; ona mu je, dokler se ni vrnil, držala hišo v redu in prejemala, ko se je vračal, krvavi handžar iz njegovih rok. A vse to ji ni plačal z ljubeznijo, niti z lepo besedo. Černo in resno je dovolil, da mu je poljubila roko, vprašal je za svojega sina in zahteval kave. Za njo in za hčerko ni vprašal. Sramota je bila za junaka, če je pokazal ljubezen nasproti ženi in otrokom ženskega spola. To je bila neznost, ki se ni vjemala s pjmom črnogorskega junaštva.

Težko si je misliti slabši položaj, nego je bil učen, en črnogorski ženi. Vse njeno življenje pomenja eno samo veliko žrtv, spremljano s poniževanjem in preziranjem.

Zato bi lahko rekli, da gre bolj nego Črnogorec naslov junaka Črnogorki: ne zato, ker je časi tudi sama zgrabila za puško in šla z možem v boj proti sovragu, nego pred vsem zato, ker je v tako težkem položaju zvesto vstrajala na svojem mestu, misleča le na družino in domovino in na njen blagor.

Upajmo, da zdaj, ko se Črna gora poveča in dobi plodnega polja, tudi Črnogorec resno prime za delo. Ko bo okusil in spoznal trude in težave, a tudi blagoslov dela, se bo v njegovih očeh in v njegovem srečju dvignila tudi vrednost žene, da jo bo vedel ceniti kot svojo najboljšo pomočnico in zvesto tovarišico v vsakdanjem delu za kruh.

Slovenke! Agitirajte za naš list.